

2007-10-25

Dnr: 5114-15623-2007

Länsstyrelsen
Örebro län

Sandra Thunander
Direkt: 019-193829
sandra.thunander@t.lst.se
Fax:

Skötselplan för naturreservatet Prinskullen

Skötselplanen upprättad 2007 Sandra Thunander. Fastställd av
Länsstyrelsen genom beslut av enhetschef Magnus Eklund 2007-10-25

Foto: Sandra Thunander

1. Syfte

Syftet med reservatbildningen är att bevara områdets landformer och säkerställa en för områdets olika delar ändamålsenlig skötsel samt att förbättra möjligheterna för allmänheten att besöka området.

2. Områdesbedrivning

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Naturreseptatet Prinskullen
RegDos-id	2000213
Skyddsform	Naturreseptat, Natura 2000-område
Beslutsdatum	1979-02-16
Län	Örebro
Kommun	Askersund
Socken	Hammar
Markägare	Enskild
Fastigheter	Stjärnsund 1:1, 2:1, 3:1, 4:1
Förvaltare	Länstyrelsen
Areal	ca 40 ha varav 0,3 ha vattenområde
Läge	5 km söder om Askersund, 200 m nordost om RV 50
Ekonomiskt kartblad	09540, 09550
Prioriterade bevarandevärden	Landformerna, de gamla ekarna, tjärnen med omgivande mosse
Markslag	Skogsmark, betesmark, mosse, tjärn
Naturgeografisk region	Skogslandskapet i Tiveden-Tylöskogen-Kolmården
Naturtyper	Barrskog, lövskog
Natura 2000 beteckning och namn	SE0240115 Prinskullen
Naturtyper anmält enligt Natura 2000	3160 -Dystrofa sjöar och småvatten, 9070 - Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ, 9080 - Lövsumpskogar av fennoskandisk typ

2.2 Naturförhållanden

Naturreseptatet Prinskullen utgörs av delar av Askersundsåsen. Denna höjer sig här markant över omgivande terräng och bildar Prinskullen som är en hög barrskogsbevuxen kulle. Nedanför kullens nordkant fortsätter ett flackt sandstråk, Öhornet, mot norr ända ut till strandkanten. Från Öhornet ser man Stjärnösund slott som endast ligger 500 meter norr om dess spets. Vattnet som skiljer reservatet från Stjärnsund kallas Edösundet efter Edö säteri som ligger öster om Stjärnsund. Omedelbart nordost om kullen ligger en liten tjärn, Rudatjärn, en dödisgrop fylld med vatten.

Själva tjärnen är omgiven av tallskog som närmare tjärnen övergår i tallmosse. Där växer t.ex. vitmossa, hjortron, ljung, skvattram, odon och storsileshår. I tjärnen finns rikligt med vita näckrosor. Utanför denna zon finns ett relativt stort inslag av gran. I markskiktet växer skogliga arter som ekorrhår, harsyra och blåbär.

Väster om Rudatjärn växer lövskog. Lövskogen är fuktig och frodig med ett relativt tätt krontak av björk, sälg, asp och al. I fält- och buskskiktet växer bl. a. ormbär, humleblomster, hassel, brakved och hallon. Några äldre ekar kvarstående från tiden då skogen brukades som löväng finns.

Åskullen utgörs av barrskog av tall och gran. Det finns lövinslag av björk, lönn, ek och rönn. Det växer en del unggran i området. Buskskiktet är mycket rikt av främst hassel och rönn samt inslag av ek. I fältskiktet växer arter som häckvicker, lundgröe, hundäxing, kruståtel, liten blåklocka, harsyra, ekorrhår, liljekonvalj och blåbär. Uppe på krönet finns en utsiktsplats med sikt över Edösundet och Stjärnösund slott.

Öhornet utgörs av betesmark som domineras av ek med undervegetation av hassel. Det växer även björk, sälg och klibbal. Varav vissa gamla, grova och ihåliga ek, björk och sälg. Fältskiktet domineras av tuvtåtel, timotej och hundäxing. Det växer även arter som , tuvtåtel, ängsvädd, gråfibbla, liten blåklocka, fyrkantig johannesört, käringtand, grässtjärnblomma, rödven och midsommarblomster. Av hävdgynnade växter har ormrot, liten blåklocka, knägräs, gökärt, stagg, ängvädd och ärenpris observerats. Inom vissa delar av betesmarken växer örnbräken och hundkex. Längst ut i nordost övergår betesmarken i en öppen fuktig mark.

Delar av naturreseptatet är klassat som Natura 2000 området. Detta område ligger i betesmarken, lövskogen samt Rudtjärnen och dess omgivande mosse.

Området har en åtgärdsplan och är berättigad till tilläggsersättning inom jordbrukets miljöstöd.

2.3 Historisk och nuvarande markanvändning

Namnet Prinskullen härrör från en historia som säger att ”sångarprinsen” Gustav ska ha inspirerats till diktande och sångskapande på kullen. Enligt häradskartan från 1873 har betesmarken och området mellan Edösundet och Rudtjärnen rakt söderut tidigare varit träd- och buskbärande slättermark. Då fanns också en mindre åker vid sundet, mitt emot Tasstorp på andra sidan vattnet. De övriga delarna var barrskog som troligen utnyttjades som betesmark. Det stora inslaget av ek och hassel är speciellt och har gynnats av jordmånen och de kulturhistoriska förhållandena. P.g.a. tidigare stora avverkningar på bondeägd jord finns större ekbestånd i huvudsak kvar på mark som ägts av adel. Adeln uppskattade trädslaget bl.a. pga. deras större rättigheter att utnyttja ek jämfört med bönderna. Bönderna saknade helt äganderätt till träden, som låg hos staten fram till 1830. Tiden efter att regalrätten upphörde, genomfördes stora huggningar av ek dels för det eftertraktade ekvirkets skull och dels för att eken ansågs skada åker- och ängsmark. Idag betar får den norra och västra delen av den tidigare slättermarken medan den östra och södra delen består av skog.

2.4 Bevarandevärden

Biologiska bevarandevärden

Områdets huvudsakliga naturvärden är knutna till de gamla, grova, glest stående ekarna med vida kronor. Eken är särskilt betydelsefull eftersom den kan uppnå hög ålder och få mycket håligheter och skrovlig bark. Den erbjuder miljöer för ett stort antal växter och djur, bl. a. vedlevande insekter. Drygt 70 ekar är beskrivna i en inventering 1999 och ungefär hälften av dessa har en stamdiameter som överskrider 70 centimeter. Vid basinventering 2005 noterades sex ekar över 1 m i diameter och ca 30 hålträd av främst ek, björk och sälg.

Flera sällsynta svampar och lavar observerades under en inventering 1999. På åskullen fann man naturvärdes arterna; grå vårtlav, vinfläck, stuplav, bårdlav, gul porlav, kyrkogårdslav, blodticka och kantarellmussling samt kornig nållav. Betesmarken hyste arter som hasselsopp, möjnevaxskivling och ekticka medan man i lövskogen bl. a. fann veckticka och poppelticka.

Geologiska bevarandevärden

Området landformer vilka utgörs av delar av en rullstensås s.k. Askersundsåsen. Inom området finns även en dödisgrop som idag är fylld med vatten och utgör Rudatjärnen.

Bevarandevärden för friluftslivet

Området erbjuder upplevelsevärden i form av en variationsrik miljö med fina rast- och utsiktsplatser.

2.5 Allmän målsättning

Målsättningen med värden och förvaltningen är att bibehålla delområdenas nuvarande karaktär med omväxlande betesmark, löv- och barrskog. Skogen på åskullen består av öppen karaktär där landformerna är synliga. Målsättningen är också att genom lämpliga åtgärder underlätta för allmänheten att besöka reservatet och uppleva dess naturvärden.

2.6 Källor

Bildande och förvaltning av naturreservat. Handbok. Naturvårdsverket, 2005.

Länstyrelsen i Örebro län, 1979. *Skötselplan för naturreservatet Prinskullen.*

Länstyrelsen i Örebro län. 1995. *Inventering av ängs- och hagmarker i Örebro län, södra delen.* Publ. nr 1995:14

Länstyrelsen i Örebro län. 2000. *Åtgärdsplan enligt miljö- och landskapsbyggsprogrammets miljöersättning för betesmarker.* T 4248.

Löfgren. L., Nilsson K.G., och Wilhelmson, J. 1999. *Stjärnsund-Prinskullen-Edö, Askersundkommun. Botanisk inventering utförd 1998-1999.* Länstyrelsen i Örebro län. Publ. nr 1999:41.

Länstyrelsen i Örebro län, 2005. *Bevarandeplan för SE0240115 Prinskullen.*

Natura 2000 Art- och naturtypsvisa vägledning. Naturvårdsverket, 2003.

3. Skötselområde med mål och åtgärder

Reservatet är indelat i 4 skötselområden, med utgångspunkt från den skötsel som ska genomföras:

1. Barrskogen
2. Lövskogen
3. Betesmarken
4. Friluftsliv

3.1 Skötselområde 1: Barrskogen, 10,04 ha

Beskrivning

Skogen består av barrskogen på åskullen och Rudatjärnen med omgivande mosse. Åskullen domineras av barrskog av tall, gran och till viss del lärk. Det finns ett lövinslag av björk, lönn, ek och rönn. Buskskiktet är mycket rikt av främst hassel och rönn och enstaka ek. Rudatjärnen är omgiven av tallskog som närmare tjärnen övergår i tallmosse. Utanför Rudatjärnen finns ett relativt stort inslag av gran. Det växer en del unggran i området.

Mål

Åskullen består av en luckig blandskog där tall och ek gynnas. Åsen och dess landformer är väl framhävd. Gran tränger inte undan andra trädslag. Rudatjärnen och dess omgivande mosse lämnas helt utan åtgärder. På sikt finns ambitionen att lösa in skogsmarken i reservatet.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarademål är uppnådda:

- Mängden död ved är 20m³/ha.
- Arealen dystrofa sjöar och småvatten är minst 0,9 ha.

Skötselåtgärder

- Slyröjning på åskullen. Vid röjningen gynnas ek.
- Plockhuggning av gran och sämre tall för att framhäva åsen och dess landform.
- Skogen gallras på unggran.

3.2 Skötselområde 2: Lövskogen, 18, 09 ha

Beskrivning

Lövskogen, som ligger i reservatets östra del, är fuktig och frodig med ett relativt tätt krontak av björk, sälg, asp och al. I buskskiktet växer bl. a. hassel, brakved och hallon. Det finns några grova gamla ekar i området. Det växer en del gran i området. Områdets norra del är klassat som Natura 2000

område med naturtypen lövsumpskogar av fennoskandisk typ. På sikt finns ambitionen att lösa in skogsmarken i reservatet.

Mål

Kontinuitet av lövträd i lövskogen är av varierad ålder inklusive gamla träd, samt träd av olika trädslag. Gran tränger inte undan lövträd.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarademål är uppnådda:

- Mängden död ved är 20m³/ha.
- Arealen lövsumpskogar av fennoskandisk typ är minst 1,9 ha.

Skötselåtgärder

– Gallring av gran. Därefter uppföljning av gran.

3.3 Skötselområde 3: Betesmarken, 9,49 ha

Beskrivning

Betesmarken domineras av ek i trädskiktet och hassel i buskskiktet. Det växer även björk, sälg och klibbal. De höga naturvärdena i betesmarkerna är starkt knutna till friställda och solbelysta ekar, som kan uppnå höga åldrar. Även hasslarna är friställda. Området betas av får.

Mål

Ekarna är friställda i ett öppet solbelyst läge. Förekomsten av död ved av olika trädslag och nedbrytningsstadier är god. De gamla ekarna och den döda veden hålls till stor del solbelyst genom bete, busk- och slyröjning. Markskiktet är solbelyst. Tack vare inflödet av solljus gynnas den ljuskrävande floran och grässvålen är tät och stabil. Ekarna ska ha en blandad åldersstruktur med gott om efterföljare till de gamla ekarna. Död ved förekommer.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarademål är uppnådda:

- Arealen trädklädd betesmark av fennoskandisk typ är minst 6,5 ha.
- Minst 6,2 ha är väl avbetat varje år vid vegetationsperiodens slut (med väl avbetad menas att ingen skadlig ansamling av förna förekommer vid vegetationsperiodens slut).
- Krontäckningen av träd och buskar är mellan 25 och 75 %. Vedartad igenväxningsvegetation förekommer inte (med igenväxningsvegetation menas buskar och träd som har kunnat etablera sig pga. för svag beteshävd).
- Det finns minst 6 ekar med en diameter > 1 meter.
- Det finns minst 30 ihåliga träd.

Skötselåtgärder

- Hävd i form av bete, gärna sambete av får och nöt.
- Tillsyn och vid behov busk- och slyröjning runt ekarna.

3:4 Skötselområde 4: Friluftsliv

Beskrivning

Det finns en parkeringsplats med plats för ca 8 bilar i anslutning till reservatets i söder. Här finns också en informationstavla och två toaletter. Det finns även en informationstavla inne i reservatet i anslutning till betesmarken. I området finns två rastplatser med bord och bänkar. Den ena är belägen uppe på själva åskullen med utsikt över Stjärnsund slott. Utsikten ramar där in av hasselbuskar. Den andra rastplatsen är belägen i betesmarken längst ut på udden av Öhornet. Vid rastplatserna finns bord med tillhörande bänkar. Det löper en markerad stigslinga genom reservatet.

Mål

Besökare ska få information om reservatets syfte och naturvärden. Framkomligheten är god längs stigslingan. Friluftsanordningarna är i gott skick.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarademål är uppnådda:

- Det är fri utsikt mot Sjärnsunds slott.
- Det löper en markerad stigslinga i reservatet.
- Bänkar är i gott skick.
- Samtliga friluftsanordningar är i gott skick.

Skötselåtgärder

- Tillsyn av hasselbuskarna vid utsiktsplatsen på åskullen och röjning vid behov.
- Gräset vid utsiktsplatsen på åskullen slås.
- Vid behov röjs sly längs strandkanten för att ge sikt.
- Markeringar av stigen ses över och dras delvis om.
- Tillsyn av stigslingan och vid behov röjning av inträngande vegetation
- Underhåll och städning av toalett.
- Informationstavlorna revideras.
- Vid behov, kapning av vindfällerna i stigstråk

4. Övrigt

Ett nytt beslut angående syftet bör tas. I syftet bör de gamla ekarna ingå. Eventuellt kan betet utökas.

4.1 Inventeringar

Hösten 2007 inventeras betesmarken på kärlväxter. Lavar och mossor ska följas upp i uppföjningsinventeringen. Området bör också inventeras på insekter och då särskilt sådana som är knutna till gamla ekar.

4.2 Förvaltning och tillsyn

Reservatet förvaltas av Länstyrelsen. Förvaltaren utövar tillsyn över reservatet i fråga om skötselåtgärder.

4.3 Reservatsgränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

4.4 Jakt och viltvård

Jakt får bedrivas som på angränsande mark.

5. Uppföljning

5.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Länstyrelsen ansvarar för uppföljning av genomförda skötselåtgärder. Uppföljningen görs snarast möjligt efter att skötselåtgärden har genomförts. Den som anlitas för att genomföra åtgärderna ansvarar för dokumentationen av vilka åtgärder som utförs och när de utförs.

5.2 Uppföljning av bevarandemål

Ett program för uppföljning av reservatets bevarandemål ska utarbetas av Länstyrelsen.

6. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärder	När	Prioritet	Finansiering
Slyröjning på åskullen	Senast 2008 och därefter vart 5:e år	1	Reservatsanslag
Uppföljning av skötselåtgärd	Efter åtgärd	1	Reservatsanslag
Gallring av gran i lövskogen. Därefter uppföljning av mängden gran.	Senast 2009, därefter uppföljning vart 10:e år.	1	Reservatsanslag
Skogen gallras på unggran	Senast 2008	1	Reservatsanslag
Tillsyn och vid behov busk- och slyröjning runt ekarna	Senast 2010 och därefter vart 10:e år	1	Reservatsanslag
Bete	Årligen	1	Miljöstöd
Informationstavlorna revideras	Senast 2010	1	Reservatsanslag
Underhåll och städning av toalett	Årligen	1	Reservatsanslag
Tillsyn av stigslingan och vid behov röjning av inträngande vegetation samt kapning av vindfällan i stigstårk	Senast 2010 och sedan vart 5:e år	1	Reservatsanslag
Bord och bänkar ses över	Senast 2008	1	Reservatsanslag
Markeringar av stigen ses över och dras delvis om.	Senast 2008	1	Reservatsanslag
Plockhuggning av gran och sämre tall för att framhäva åsen och dess landform	Senast 2010 och därefter vart 10:e år	2	Reservatsanslag
Nytt syfte	Senast 2015	2	Ramanslag
Tillsyn av hasselbuskarna vid utsiktsplatsen på åskullen och röjning vid behov	Årligen	2	Reservatsanslag
Uppföljning av bevarandemål	Enligt program som upprättas av Länstyrelsen	2	Reservatsanslag
Gräset vid utsiktsplatsen slås	Årligen	2	Reservatsanslag

2007-10-25

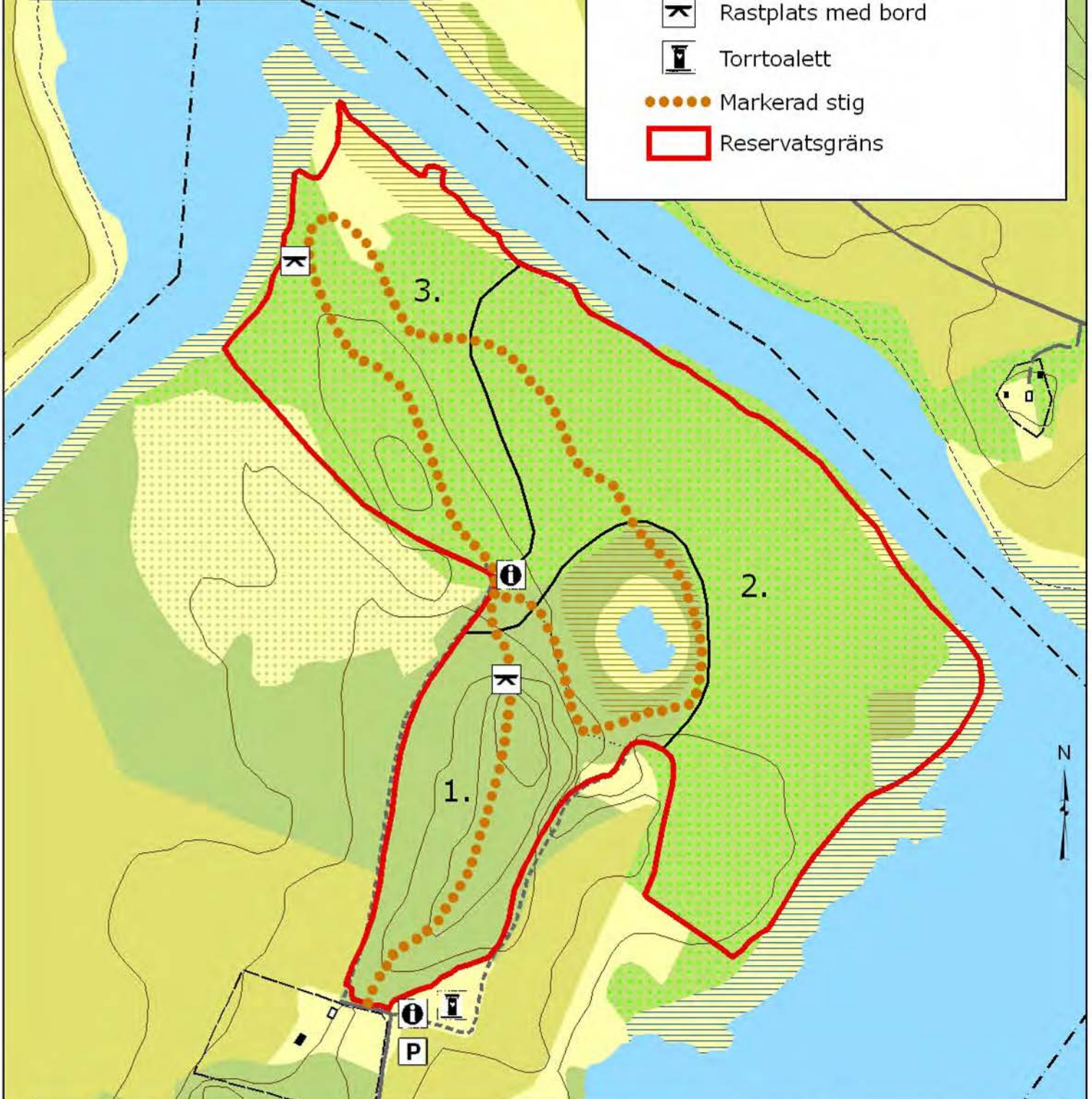
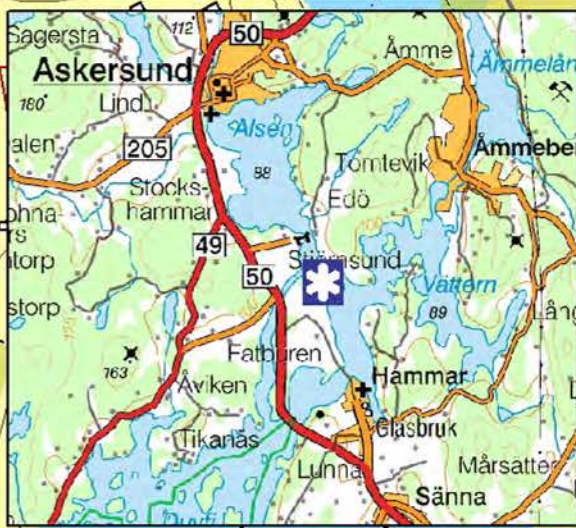
Dnr: 5114-15623-2007

Uppföljning av gränsmarkering	Senast 2013 och därefter vart 6:e år	3	Reservatsanslag
Röjning av sly längs strandkanten	Vid behov	3	Reservatsanslag

Karta till skötselplan för naturreservatet PRINSKULLEN, Askersunds kommun

Skötselområde 1: Barrskog
Skötselområde 2: Lövskog
Skötselområde 3: Betesmark

- Information
- Parkering
- Rastplats med bord
- Torrtoalett
- Markerad stig
- Reservatsgräns

Bilaga 1.

Föreskrifter enligt beslut 1979-02-16

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar ska förbud gälla att

1. spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form
2. anlägga vägar
3. dra fram mark- eller luftledning
4. uppföra byggnad annat än som erfordras för reservatets skötsel
5. verkställa odling
6. låta beta området i annan utsträckning än som anges i fastställd skötselplan
7. utföra avverkning eller röjning i annan utsträckning än som anges i fastställd skötselplan
8. så eller plantera barrskog annat än som anges i fastställd skötselplan
9. ändra floran eller faunans sammansättning genom tillförande av nya arter

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av fastställd skötselplan.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar ska förbud gälla att

1. förstöra eller skada fasta naturföremål eller ytbildning
2. plocka blommor, gräva upp växter eller på annat sätt skada vegetationen
3. medvetet störa djurlivet tex. genom närgången fotografering av fågelbo
4. medföra ej kopplad hund
5. avsiktligt störa betesdjuren

6. tälta eller ställa upp husvagn
7. göra upp eld
8. framföra cykel eller motordrivet fordon
9. parkera annat än på anvisad plats
10. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning
11. på ett störande sätt använda radio, grammofon, bandspelare, musikinstrument eller dylikt

D. Bestämmelser enligt 9 § naturvårdsförordningen om vård och förvaltning

1. Syftet med vården och förvaltningen ska vara att bibehålla områdets nuvarande karaktär med omväxlande betesmark, lövskog och barrskog. Syftet ska också vara att genom lämpliga åtgärder underlätta för allmänheten att besöka reservatet och uppleva dess natur- och kulturvärden.
2. Länstyrelsen meddelar föreskrifter om vården av reservatet genom att fastställa skötselplan..
3. Reservatet ska utmärkas i enlighet med Statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar.
4. Reservatet ska förvaltas av Länstyrelsen.

Bilaga 2. Artlista för naturreservatet Prinskullen

Artlista		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Källa
Kärlväxter		
<i>Pinus sylvestris</i>	tall	Sandra Thunander 2007
<i>Picea abies</i>	gran	Sandra Thunander 2007
<i>Querus robur</i>	ek	Sandra Thunander 2007
<i>Acer platanoides</i>	lönna	Sandra Thunander 2007
<i>Betula verucosa</i>	vårtbjörk	Sandra Thunander 2007
<i>Populus tremula</i>	asp	Sandra Thunander 2007
<i>Alnus glutinosa</i>	klibbal	Sandra Thunander 2007
<i>Corylus avellana</i>	hassel	Sandra Thunander 2007
<i>Salix caprea</i>	sälg	Sandra Thunander 2007
<i>Sorbus aucuparia</i>	rönn	Sandra Thunander 2007
<i>Sphagnum -</i>	vitmossa	Sandra Thunander 2007
<i>Rubus chamaemorus</i>	hjordron	Sandra Thunander 2007
<i>Calluna vulgaris</i>	ljung	Sandra Thunander 2007
<i>Rhododendron tomentosum</i>	skvattram	Sandra Thunander 2007
<i>Vaccinium uliginosum</i>	odon	Sandra Thunander 2007
<i>Drosera anglica</i>	storsilesår	Sandra Thunander 2007
<i>Nymphaea alba</i>	vit näckros	Sandra Thunander 2007
<i>Paris quadrifolia</i>	ormbär	Sandra Thunander 2007
<i>Geum rivale</i>	humleblomster	Sandra Thunander 2007
<i>Frangula alnus</i>	brakved	Sandra Thunander 2007
<i>Rubus idaeus</i>	hallon	Sandra Thunander 2007
<i>vaccinium myrtillus</i>	blåbär	Sandra Thunander 2007
<i>Maiathemum bifolium</i>	ekorrbar	Sandra Thunander 2007
<i>Oxalis acetosella</i>	harsyra	Sandra Thunander 2007
<i>Convalaria najalis</i>	liljekonvalj	Sandra Thunander 2007
<i>Vicia sepium</i>	häckvicker	Sandra Thunander 2007
<i>Poa nemoralis</i>	lundgröe	Sandra Thunander 2007
<i>Deschampsia flexusoa</i>	kruståtel	Sandra Thunander 2007
<i>campanula rotundifolia</i>	liten blåklocka	Sandra Thunander 2007
<i>Succisa pratensis</i>	ängsvädd	Sandra Thunander 2007
<i>Pilosella officinarum</i>	gråfibbla	Sandra Thunander 2007

2007-10-25

Dnr: 5114-15623-2007

<i>Hypericum maculatum</i>	fyrkantig johannesört	Sandra Thunander 2007
<i>Dactylis glomerata</i>	hundäxing	Sandra Thunander 2007
<i>Lotus corniculatus</i>	käringtand	Sandra Thunander 2007
<i>Stellaria graminea</i>	grässtjärnblomma	Sandra Thunander 2007
<i>Phleum pratense</i>	timotej	Sandra Thunander 2007
<i>Agrostis capillaris</i>	rödven	Sandra Thunander 2007
<i>Geranium sylvaticum</i>	midsommarblomster	Sandra Thunander 2007
<i>Deschampsia cespitosa</i>	tuvtåtel	Sandra Thunander 2007
<i>Bistorta major</i>	ormrot	Rolf Wedding 2005
<i>Danthonia decumbens</i>	knägräs	Rolf Wedding 2005
<i>Nardus stricta</i>	stagg	Rolf Wedding 2005
<i>Succisa pratensis</i>	ärenpris	Rolf Wedding 2005
<i>Lathyrus linifolius</i>	gökärt	Rolf Wedding 2005
<i>Deschampsia cespitosa</i>	tuvtåtel	Sandra Thunander 2007
Fåglar		
Mossor		
Lavar		
Svampar		